

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی

پژوهشکده خرما و میوه‌های گرمسیری

عنوان دستورالعمل: انتخاب مکان احداث نخلستان و آماده سازی بستر کشت نهال‌های نخل روغنی	
شماره دستورالعمل: ۴۹۵۵۰	تاریخ شروع اجرا: ۱۳۹۴
شماره بازنگری:	تاریخ اعتبار:

دستورالعمل علمی - فنی

انتخاب مکان احداث نخلستان و آماده سازی بستر کشت نهال‌های نخل روغنی

عنوان	تهیه کننده	تایید کننده	تصویب کننده
سمت نام، تاریخ و امضاء	سید سمیع مرعشی		احمد مستعان
۱			

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی

پژوهشکده خرما و میوه‌های گرمسیری

عنوان دستورالعمل: انتخاب مکان احداث نخلستان و آماده سازی بستر کشت نهال‌های نخل روغنی	
شماره دستورالعمل: ۴۹۵۵۰	تاریخ شروع اجرا: ۱۳۹۴
شماره بازنگری:	تاریخ اعتبار:

فهرست مندرجات

صفحه	عناوین
۳	هدف
۳	دامنه
۳	مخاطبین
۳	متن اصلی
۳	الف: مقدمه
۴	ب: دستورالعمل عملی گام به گام
۴	۱- انتخاب مکان احداث نخلستان نخل روغنی
۵	۲- آماده سازی بستر کشت
۶	مستندات مرجع

عنوان	تهیه کننده	تایید کننده	تصویب کننده
سمت نام، تاریخ و امضاء	سید سمیع مرعشی		احمد مستعان
۲			

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی

پژوهشکده خرما و میوه‌های گرمسیری

عنوان دستورالعمل: انتخاب مکان احداث نخلستان و آماده سازی بستر کشت نهال‌های نخل روغنی	
شماره دستورالعمل: ۴۹۵۵۰	تاریخ شروع اجرا: ۱۳۹۴
شماره بازنگری:	تاریخ اعتبار:

هدف:

آموزش برخی نکات مهم در زمینه انتخاب مکان احداث نخلستان و مراحل آماده سازی بستر کشت نهال‌های نخل روغنی با تاکید بر مطالعات سازگاری ارقام

دامنه کاربرد:

این دستورالعمل در کلیه مناطق مستعد کشت و پرورش نخل روغنی در کشور کاربرد دارد.

مخاطبین:

کلیه علاقه‌مندان کشت و انجام تحقیقات بررسی سازگاری ارقام نخل روغنی در کشور

متن اصلی:

الف: مقدمه

بررسی سازگاری و مقایسه عملکرد و خصوصیات ارقام اصلاح شده و برتر نخل روغنی در کشور به دلایل متعددی از ضرورت اهمیت بالایی برخوردار است که مهمترین آنها عبارتند از: وجود بستر مناسب و شرایط اقلیمی مساعد در کشور، نیاز مبرم و روزافزون کشور به واردات روغنهای نباتی بویژه روغنهای با ارزش غذایی و دارویی و کیفیت بالا مانند روغن نخل، خروج سالانه مقادیر هنگفت و فزاینده‌ای ارز از کشور جهت واردات این روغن و حایز بودن عملکرد منحصر به فرد در میان دانه‌های روغنی، تولید روغن و سایر فراورده‌های ارزشمند از نخل روغنی به طور منظم و در تمام طول سال که باعث اشتغال پایدار و مطمئن در بخشهای کشاورزی (نخلستانها) و صنعت (کارخانه های روغن‌کشی و کارخانه‌ها و کارگاههای وابسته به سایر فراورده‌های نخل روغنی) و توسعه پایدار اقتصادی و بهبود سطح زندگی مردم بویژه در مناطق جنوبی خواهد شد و اثرات زیست محیطی مطلوب ناشی از کشت نخل روغنی و مصرف روغن نخل و سایر فراورده‌های آن. در این دستورالعمل به برخی نکات مهم که توجه به آنها در مراحل انتخاب مکان احداث نخلستان و آماده سازی بستر کشت نهال‌های نخل روغنی در آینده، به پرورش موفق نخل روغنی در مناطق انجام مطالعات بررسی سازگاری ارقام در کشور می‌انجامد، اشاره می‌شود.

عنوان	تهیه کننده	تایید کننده	تصویب کننده
سمت نام، تاریخ و امضاء	سید سمیح مرعشی		احمد مستعان
۳			

عنوان دستورالعمل: انتخاب مکان احداث نخلستان و آماده سازی بستر کشت نهال‌های نخل روغنی	
شماره دستورالعمل: ۴۹۵۵۰	تاریخ شروع اجرا: ۱۳۹۴
شماره بازنگری:	تاریخ اعتبار:

ب: دستورالعمل عملی گام به گام

۱- انتخاب مکان احداث نخلستان نخل روغنی

نکات مهمی که باید در انتخاب مکان مناسب جهت احداث نخلستان نخل روغنی با هدف بررسی سازگاری ارقام مد نظر قرار گیرد عبارتند از:

۱-۱- مکان انتخابی، باید معرف و نماینده شرایط اقلیمی و آب و خاک منطقه وسیعی باشد تا تعمیم نتایج بررسی سازگاری ارقام به تمام آن منطقه امکان‌پذیر باشد. بنابراین:

اولاً) مکان انتخابی، باید در فضایی آزاد و دور از سایه یا هر گونه میکروکلیمای خاص ناشی از درختان دیگر یا دیوار و موانع مانند آن باشد.

ثانیاً) مکان انتخابی باید از نظر آب و خاک مناسب کشت نخل روغنی باشد. یعنی ترجیحاً سابقه کشاورزی و به ویژه کشت نخل خرما، نخل‌های دیگر یا سایر گونه‌های گرمسیری را داشته یا دست کم مستعد کشاورزی باشد. در صورتی که در حال حاضر به دلیل عدم وجود زیرساخت‌ها یا سیستم آب‌رسانی گسترده، امکان انتقال آب مناسب کشاورزی از منابع آب موجود در داخل یا نزدیکی منطقه مورد نظر جهت کشت نخل روغنی، به تمام مکان‌های این منطقه و از جمله مکان انتخابی برای اجرای پروژه وجود ندارد اما در آینده عملی خواهد شد، در مکان انتخابی از آب با کیفیت مشابه آب منابع مزبور برای آبیاری استفاده شود.

۱-۲- به طور کلی، در منابع علمی خصوصیات فیزیکی خاک برای کشت و پرورش موفق نخل روغنی در یک مکان از حاصلخیزی ذاتی (خصوصیات شیمیایی) خاک مهم‌تر شناخته می‌شوند. زیرا حاصلخیزی خاک به راحتی از طریق افزودن کودهای شیمیایی و آلی قابل ارتقا است اما تغییر قابل توجه در خصوصیات فیزیکی خاک بسیار پرهزینه و گاهی غیر ممکن است. خاک‌های شنی به علت این که مستعد خشک شدن و نیز آبشویی هستند و ضمناً از نظر عناصر غذایی بسیار فقیر هستند برای کشت نخل روغنی توصیه نمی‌شوند. خاکی که حجم سنگریزه و کلوخه آن بالای ۷۵ درصد است باعث محدودیت رشد ریشه نخل روغنی می‌شود. خاک باید تا عمق یک متری عاری از هر گونه مانع فیزیکی و شیمیایی برای رشد ریشه نخل باشد. به طور کلی خاک دارای زه‌کش و تهویه کافی و نیز قابلیت نگهداری آب و عناصر غذایی مناسب باشد، برای پرورش نخل روغنی مطلوب است. خاک‌های رسی با ساختمان خوب (غیر فشرده) از این دسته‌اند.

عنوان	تهیه کننده	تایید کننده	تصویب کننده
سمت نام، تاریخ و امضاء	سید سمیح مرعشی		احمد مستعان
۴			

عنوان دستورالعمل: انتخاب مکان احداث نخلستان و آماده سازی بستر کشت نهال‌های نخل روغنی	
شماره دستورالعمل: ۴۹۵۵۰	تاریخ شروع اجرا: ۱۳۹۴
شماره بازنگری:	تاریخ اعتبار:

۲- آماده سازی بستر کشت

۲-۱- اگر مکان انتخابی برای احداث نخلستان نخل روغنی، در نقاط ساحلی بسیار نزدیک به دریا باشد اکیدا توصیه می‌گردد که از سمت دریا و جلوتر از مکان مزبور، قبلاً نسبت به احداث دیوار حایل یا چند ردیف بادشکن از درختان مقاوم به شوری مانند خرما، گز و مانند آنها، جهت جلوگیری از برخورد مستقیم جریان باد از سمت دریا به نخلهای روغنی و ریزش قطرات ریز آب شور دریا روی آنها اقدام شده باشد. به علاوه، در چنین نقاطی اگر احتمال هجوم امواج آب شور دریا به ساحل (محل احداث نخلستان) وجود دارد، باید با احداث سیل بندهای ساحلی و ایجاد سیستم زهکش از تجمع املاح و بالا آمدن آب شور زیرزمینی و تاثیر منفی آن بر نخلهای روغنی جلوگیری شود.

۲-۲- نخل روغنی مانند نخل خرما تا مدتی سطح بالای آب زیر زمینی را تحمل می‌کند اما وجود این شرایط برای مدت طولانی بر رشد رویشی و عملکرد نخل تاثیر منفی می‌گذارد. جهت آماده سازی بستر کشت ابتدا باید کاستی‌های احتمالی خاک از نظر زهکش رفع گردد. بدین منظور، در خاک‌های با زهکش ضعیف ترجیحاً با نصب لوله‌های زهکش زیرزمینی و در غیر این صورت دست کم با حفر نهرهای عمیق با فواصل مناسب در میان و اطراف قطعات احداث نخلستان و جمع‌آوری و هدایت آب زهکش به نقطه‌ای پست‌تر، بیرون و دور از محل نخلستان نسبت به پایین آوردن سطح آب زیرزمینی و آبشویی املاح زاید خاک محل احداث نخلستان اقدام نمود.

۲-۳- گودال‌های حفر شده به ابعاد حدود ۱ متر در محل‌های گچ‌ریزی شده جهت کشت نهال، با خاک یا مخلوط خاکی مرغوب با بافت متوسط (ترجیحاً خاک لومی با شوری کم توأم با افزودن کودهای مورد نیاز)، پر می‌شوند تا مراحل بحرانی استقرار و رشد اولیه نهال در زمین اصلی به نحو مطلوب طی شود و زمینه رشد قوی و تولید محصول خوب درخت در آینده فراهم گردد. در صورتی که خاک محل احداث نخلستان از نظر شوری مشکل حادی نداشته باشد اما دارای بافت سنگین است با افزودن ماسه یا خاک سبک مرغوب و اگر دارای بافت نسبتاً سبک است با اضافه کردن خاک مرغوب سنگین‌تر و در صورت امکان کود حیوانی یا آلی پوسیده به میزان مناسب، می‌توان بافت خاک بستر کشت نهال در درون گودال را به بافت متوسط تبدیل نمود.

عنوان	تهیه کننده	تایید کننده	تصویب کننده
سمت نام، تاریخ و امضاء	سید سمیح مرعشی		احمد مستعان
۵			

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی

پژوهشکده خرما و میوه‌های گرمسیری

عنوان دستورالعمل: انتخاب مکان احداث نخلستان و آماده سازی بستر کشت نهال‌های نخل روغنی	
شماره دستورالعمل: ۴۹۵۵۰	تاریخ شروع اجرا: ۱۳۹۴
شماره بازنگری:	تاریخ اعتبار:

مستندات مرجع:

- ۱- مرعشی، س.س. ۱۳۹۳. بررسی سازگاری ارقام نخل روغنی در ایران. گزارش پژوهشی پروژه تحقیقاتی. انتشارات مؤسسه تحقیقات خرما و میوه‌های گرمسیری کشور. اهواز. ۲۵ص.
- 2- Corley, R.H.V. and P.B. Tinker. 2003. The oil palm (fourth edition). Blackwell Science Ltd. Pp 578.
- 3- Fairhurst, T. and R. Hardter. 2003. Oil palm: management for large and sustainable yields. IPNI and IPI, Singapore. pp. 384.
- 4- Sys, Ir. C., E. Van Ranst and Ir.J. Debaveye. 1991. Land evaluation: part I- principles in land evaluation and crop production calculations. Agricultural Publications No.7, Belgium: pp. 274.
- 5- Sys, Ir. C., E. Van Ranst and Ir.J. Debaveye and F. Beernaert. 1993. Land evaluation: part III- crop requirements. Agricultural Publications No.7, Belgium: pp. 199.

عنوان	تهیه کننده	تایید کننده	تصویب کننده
سمت نام، تاریخ و امضاء	سید سمیح مرعشی		احمد مستعان
۶			